

Beschouwing

Management in de opleiding tot klinisch chemicus

W. de KIEVIET*

De managementopleiding van de klinisch chemicus kent wel eindtermen, maar ontbeert een curriculum. Het opstellen hiervan is noodzakelijk om de diverse onderdelen van de managementopleiding, waaronder de managementcursus, op elkaar af te stemmen.

De 10^e NVKC-managementcursus voor klinisch chemici in opleiding (KCio), die voorjaar 2004 heeft plaatsgevonden, is een goed moment om stil te staan bij zowel de positie van de managementcursus als het totaal van de managementscholing in de opleiding tot klinisch chemicus. De managementopleiding van de KCio'er, waar de managementcursus een onderdeel van is, vindt plaats om te voldoen aan de onlangs geformuleerde "Eindtermen van de opleiding klinische chemie" (<http://www.nvkc.nl/opleiding/opleidingkc.php>), met name aan de volgende eindtermen (1):

16. De klinisch chemicus kan leiding geven aan een (deel van het) laboratorium.
17. De klinisch chemicus kan de coördinatie van meerdere projecten tegelijkertijd verzorgen.
18. De klinisch chemicus kan vergaderingen en projecten leiden.
19. De klinisch chemicus heeft kennis van personeelsmanagement en beheer van financiële en materiële middelen.
20. De klinisch chemicus kan een jaarbegroting opstellen.
21. De klinisch chemicus heeft strategisch inzicht.
22. De klinisch chemicus kan verantwoordelijkheid dragen voor zijn eigen functioneren en dat van zijn medewerkers.
23. De klinisch chemicus kan in bredere zin communiceren op klinisch, wetenschappelijk en beleidsmatig gebied.
24. De klinisch chemicus heeft oog voor de ethische consequenties van zijn eigen professioneel handelen.
25. De klinisch chemicus heeft oor en oog voor belangen van medewerkers.
26. De klinisch chemicus kan medewerkers motiveren.
27. De klinisch chemicus geeft ook in extreme situaties blijk van een professionele houding.

* *Namens de NVKC Werkgroep Managementcursus KCio*

Correspondentie: dr. W. de Kieviet, Klinisch Laboratorium, Sint Lucas Andreas Ziekenhuis, Jan Tooropstraat 164, 1061 AE Amsterdam. E-mail: w.dekiviet@slaz.nl

Al eerder (1996) waren er door de NVKC Werkgroep Managementcursus KCio (NVKC-WMC) eindtermen geformuleerd voor de cursus (2). Zowel de eindtermen van de NVKC als die van de NVKC-WMC gaan ervan uit dat twee aspecten van belang zijn voor de managementopleiding: de inhoudelijke kennis van de diverse managementonderwerpen en de persoonlijke vorming van de KCio'er tot leidinggevende. Beide aspecten zijn verwoord in de genoemde eindtermen.

Huidige situatie managementopleiding

De huidige managementscholing van de KCio'er bestaat uit de managementscholing door de opleider(s), de managementcursus en, binnen de kaders van het opleidingsschema, eigen initiatief van de KCio'er. De opleiders nemen hierbij het grootste deel voor hun rekening en volgen daarbij de eindtermen als richtlijn. De nadruk wordt gelegd in het 4^e jaar van de opleiding, waar 350 uur gereserveerd is voor management (zie: Appendix I van het opleidings- en examenreglement NVKC waarin het "Algemene opleidingsplan van de opleiding tot klinisch chemicus" vermeld staat; (1), www.nvkc.nl). Wat ontbreekt is een curriculum voor de gehele managementopleiding. Hierdoor ontbreekt tevens de onderlinge afstemming van de opleidingstrajecten in de opleidingsinstituten. Een onderdeel van de managementopleiding dat wel beschikt over een curriculum is de NVKC-managementcursus voor KCio (2). De cursus bestaat uit twee modules. Elk jaar wordt één van de modules gegeven. Een module bestaat uit een theorieday en drie trainingdagen. De volledige cursus bestaat zodoende uit 8 dagen. Aangezien management een dynamisch vak is, is het curriculum van de cursus in de loop der jaren aangepast aan het kennis- en behoefteniveau van de cursisten. Het huidige programma voor de modules in 2004 en 2005 staat vermeld in tabel 1.

Ontwikkelingen en aanbevelingen

De drie onderdelen van de managementopleiding van de KCio'er (scholing door opleider, NVKC-managementcursus en de eigen initiatieven van de KCio'er) kunnen beter op elkaar afgestemd worden dan nu het geval is. Hiertoe zal een integraal curriculum opgesteld moeten worden waarin alle onderdelen van de managementscholing vermeld staan. De NVKC-managementcursus kan hierbij evalueren van een geïsoleerde cursus met een apart curriculum tot een onderdeel van het gehele managementopleidingstraject.

Tabel 1. Programma van de NVKC-managementcursus voor KCio

	Theorie	Vaardigheidstraining
Module 1	<i>Personeel</i>	<i>Rollen van de manager</i>
	'Human resource' management ARBO Wet Poortwachter RI&E	Richtinggevende rol Vertegenwoordigende rol Besluitvormende rol
	Financiën Landelijke regelingen Geldstromen in ziekenhuis Geldstromen in laboratorium	
Module 2	<i>De KC-manager</i>	<i>Rollen van de manager</i>
	Informatiestromen Kwaliteitszorg Wet- en regelgeving Beleidscyclus Relatie met vakkennis	Coachende rol Controlerende rol Deelname in projecten

Enige jaren geleden is hiertoe een eerste aanzet gedaan door de NVKC-WMC door na afloop van de cursus de terugkoppeling aan de opleider te faciliteren. Door lokale omstandigheden in enkele opleidingsinstituten heeft deze eerste aanzet toen niet het gewenste resultaat opgeleverd. De terugkoppeling is essentieel omdat de NVKC-WMC van mening is dat de cursus beter afgestemd behoort te worden op het individuele leertraject van de individuele KCio'er. Idealiter wordt de individuele leerbehoefte voorafgaand aan de NVKC-managementcursus vastgesteld door de cursist in samenspraak met de opleider. Na afloop van de cursus behoort te worden vastgesteld of

de leer-/trainingswensen van de cursist vervuld zijn. Hiertoe kan een nabespreking plaatsvinden tussen cursist, opleider en de cursusleiding. Tevens kan vastgesteld worden op welke onderdelen de cursist de nadruk zal leggen tijdens de managementscholing van het resterende deel van de opleidingsperiode. Zonodig kan hierbij een coachingstraject afgesproken worden. Aan het einde van de opleiding zal de opleider kunnen vaststellen of aan alle managementaspecten/eindtermen voldoende aandacht besteed is door de KCio'er en hierover rapporteren aan de Visitatie Commissie.

De NVKC-WMC beveelt aan om de totale managementopleiding beter te structureren en vast te leggen in een curriculum. Het resultaat zal zijn dat er sprake is van één integrale managementopleiding voor de KCio'er. Bij registratie zal zij/hij voldaan hebben aan de vastgestelde eindtermen. Het hele proces wordt bepaald door de opleider, gefaciliteerd door de NVKC-WMC voor theorie en trainingsonderdelen, en beoordeeld door de Visitatie Commissie.

Tenslotte is van belang dat de KCio'er een cruciale en sturende rol in haar/zijn eigen integrale managementscholing krijgt, omdat deze het meeste baat heeft bij het opheffen van lacunes op het terrein van het management. De NVKC-WMC zal in nauw overleg met alle betrokkenen het realiseren van een integrale managementopleiding voor de KCio'er stimuleren.

Literatuur

1. Huishoudelijk Reglement behorend bij het Opleidings- en Examenreglement NVKC. Ned Tijdschr Klin Chem Labgeneesk 2004; 29: 232-245.
2. Kieviet W de, Bekers O, Kraaijenhagen RJ, Souverijn JHM, Duin JA. Managementcursus voor Klinisch Chemici in opleiding. Ned Tijdschr Klin Chem 1996; 21: 155-156.